

IV. Fejezet. A fogyasztóvédelem magánjogi keretei – a fogyasztói szerződések sajátosságai

1. Bevezetés
2. A fogyasztói szerződés alanyai
3. A fogyasztói szerződések rendszere
4. A szerződési jog fogyasztóvédelmi szabályozásának sajátosságai
 - 4.1. A fogyasztóvédelmi szabályozás kógens jellege
 - 4.2. A fogyasztói jogokat csorbító szerződési kikötések semmissége
 - 4.3. A fiduciárius hitelbiztosíték semmissége
 - 4.4. A fogyasztó részére biztosított jogokról való lemondás semmissége
 - 4.5. Alakisági követelmények
 - 4.6. A fogyasztói szerződések értelmezési szabálya
 - 4.7. A fogyasztóval szerződő felet terhelő szerződéskötést megelőző tájékoztatási kötelezettség
 - 4.8. A tájékoztatási kötelezettség megsértésének jogkövetkezményei
 - 4.9. A vállalkozást terhelő bizonyítási kötelezettség
 - 4.10. A fogyasztót megillető indokolás nélküli elállási és felmondási jog
 - 4.11. Az elektronikus szerződéskötés szabályai
 - 4.12. A nem kért értékesítés (inercia szerződés) jogkövetkezménye
 - 4.13. A szerződéskötést követő telefonos kapcsolattartás
 - 4.14. Többletösszegek fizetése
 - 4.15. A fogyasztói jogok jogválasztással való kizárásának tilalma
5. Összefoglalás
6. Forrás- és irodalomjegyzék

1. Bevezetés

A fogyasztóvédelem XX. századi térnyerése lényeges változásokat eredményezett a kötelmi jog, különösen a szerződési jog területén is. A szerződési szabadság elvén nyugvó tradicionális szerződési jogi modellen rést ütött egy új paradigma, a szerződési igazságosság maximája. A szociális szempontok érvényesítésére irányuló szerződési igazságosság elvi alapot teremt a szerződési szabadság eltérést nem engedő (kógens) jogi normákkal való korlátozására. Különösen nyomon követhető ez a sajátos szabályozási módszer a fogyasztói szerződésekben, amelyekben a fogyasztók védelme érdekében kógens minimumszabályokkal éri el a jogalkotó, hogy az erősebb alkupozációban lévő vállalkozás ne alkalmazhasson a vele szerződő fogyasztó jogait csorbító, hátrányos szerződési feltételeket.

A szerződési jog új paradigmája – az Európai Unióhoz való csatlakozásra való felkészülésnek köszönhetően – a magyar szerződési jogra is alakítólag hatott. A jogközelítés, jogharmonizáció hatásaként az 1990-es évek végétől a kötelmi jog – szerződési jog markáns

területévé vált a fogyasztóvédelmi magánjog,³⁷² amely sajátos, kógens normarendszerével mintegy önálló szigetet képez.

A jelen fejezet célja a szerződési jog fogyasztóvédelmi szabályainak, a fogyasztói szerződések alapvető jogi kereteinek bemutatása, különös tekintettel a Ptk.-nak a fogyasztói jogok védelmére irányuló generálklauzuláira, továbbá a fogyasztói szerződések közös szabályozási sajátosságaira.³⁷³

2. A fogyasztói szerződés alanyai

A fogyasztói szerződés alanyai a *fogyasztó*³⁷⁴ és a *vállalkozás*. A fogyasztói minőség meghatározása szempontjából különösen két törvényi definíció emelendő ki. Az egyik a Ptk., a másik az Fgytv. fogyasztó-fogalma.³⁷⁵

³⁷² Az európai uniós csatlakozásig az uniós fogyasztóvédelmi irányelvek nemzeti jogba való átültetése az ún. programozott jogharmonizáció módszerével valósult meg. A Kormány 1995-től kezdődően először ötéves, a csatlakozás időpontjához közeledve pedig éves, majd féléves jogharmonizációs jogalkotási tervekben programozta az uniós joganyag átültetését. A csatlakozást követően jelentős változás, hogy a jogharmonizációs célú jogalkotás ütemezése az Unió jogalkotási dinamikájához igazodóan, egyedi programozás alapján történik.

³⁷³ A fejezet a szerző témában megjelent korábbi tanulmányaira, különösen a Fogyasztóvédelmi jog 2.0 címmel megjelent monográfiájának (Budapest, Gondolat Kiadó, 2022) Fogyasztói szerződések című fejezetére épít. Megemlítendő, a témában az utóbbi egy-két évben is jelentek meg írások, ld. pl. Gellén, 2024; Gombos, 2024.

³⁷⁴ A szakirodalomból ld. pl. Barta, 2024, pp. 191-211.; Hajnal, 2010, pp. 39-52.; Hámosi, 2009, pp. 88-97.; Osztovits, 2013; Papp, 2012, pp. 249-257.; Szabó, 2017, pp. 1-6.; Vékás, 2002, pp. 3-13.

³⁷⁵ Ld. Ptk. 8:1. § (1) bekezdés 3. pont: „(1) E törvény alkalmazásában [...] 3. fogyasztó: a szakmája, önálló foglalkozása vagy üzleti tevékenysége körén kívül eljáró természetes személy”; Fgytv. 2. § 10. pont: „E törvény alkalmazásában: [...] 10. fogyasztó: az önálló foglalkozásán és gazdasági tevékenységén kívül eső célok érdekében eljáró természetes személy, aki árut vesz, rendel, kap, használ, igénybe vesz vagy az áruval kapcsolatos kereskedelmi kommunikáció, ajánlat címzettje. A békéltető testületre vonatkozó szabályok alkalmazásában – a fogyasztói jogviták online rendezéséről, valamint a 2006/2004/EK rendelet és a 2009/22/EK irányelv módosításáról szóló, 2013. május 21-i 524/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet alkalmazásának kivételével – fogyasztónak minősül a fentiekben túlmenően az önálló foglalkozásán és gazdasági tevékenységi körén kívül eső célok érdekében eljáró, külön törvény szerinti civil szervezet, egyházi jogi személy, társasház, lakásszövetkezet, amely árut vesz, rendel, kap, használ, igénybe vesz vagy az áruval kapcsolatos kereskedelmi kommunikáció, ajánlat címzettje. A belső piacon belül a vevő állampolgársága, lakóhelye vagy letelepedési helye alapján történő indokolatlan területi alapú tartalomkorlátozással és a megkülönböztetés egyéb formáival szembeni fellépésről, valamint a 2006/2004/EK és az (EU) 2017/2394 rendelet, továbbá a 2009/22/EK irányelv módosításáról szóló, 2018. február 28-i (EU) 2018/302 európai parlamenti és tanácsi rendelet [a továbbiakban: (EU) 2018/302 rendelet] alkalmazásában fogyasztónak minősül a fentiekben túlmenően az (EU) 2018/302 rendelet szerint vevőnek minősülő vállalkozás is”. Az elérhetőbb fogyasztóvédelem érdekében szükséges törvények módosításáról szóló 2023. évi XX. törvény 19. § a) pontja a mikro-, kis- és középvállalkozások tekintetében megszüntette a békéltető testületi jogvitarendezés lehetőségét. A módosító törvény indoklása szerint erre azért volt szükség, mert a gyakorlatban a vállalkozás jövedelemszerző tevékenysége és a gazdasági tevékenységi körén kívül eső célokra vonatkozó tevékenysége nem határolható el egyértelműen, továbbá, a vállalkozások igénybe vehetnek egyéb alternatív vitarendezési eszközöket, mint például a közvetítői eljárást, a választottbírói eljárást, illetőleg a gazdasági mediációt.

A vállalkozás fogalmát a Ptk. és az Fgytv. hasonló tartalommal – bár nem teljesen azonos szövegezéssel – határozza meg.³⁷⁶

A korábbi szabályozással ellentétben, a Ptk., illetőleg az Fgytv. hatályos értelmező rendelkezései nem rendelkeznek a fogyasztói szerződés fogalmáról. E helyett a Ptk. általában a „fogyasztó és vállalkozás közötti szerződés” terminust alkalmazza a fogyasztóvédelmi normák megjelölésére. Mindazonáltal a jogalkotó nem tudta teljes mértékben elkerülni a fogyasztói szerződés elnevezés használatát, így például a Ptk. 6:103-104. §-ában a fogyasztói szerződés terminust használja. Ugyancsak az értelmező rendelkezést mellőzve nevesíti a törvény a fogyasztói zálogszerződést (5:90. §), az „Egyes szerződések” között pedig a fogyasztói adásvételt (6:219-220. §), a fogyasztói kezességet (6:430. §) és a fogyasztói biztosítási szerződést (6:455. §).

A fentiek ellenére elmondható, hogy a fogyasztói szerződésre irányuló értelmezés hiánya a Ptk. tekintetében nem okoz jogalkalmazási nehézséget vagy konfúziót, hiszen csak a fogyasztóvédelmi norma címében jelenik meg a fogalom. Ezzel ellentétben, a fogyasztói szerződés definíciójának hiánya problémát okozhat az Fgytv.,³⁷⁷ illetőleg más fogyasztóvédelmi magánjogi jogszabályok tekintetében, amelyek anélkül használják a normaszövegben a fogyasztói szerződés megnevezést, hogy értelmeznék annak fogalmát.

Kodifikációs szempontból különös megoldást alkalmaz a fogyasztó és a vállalkozás közötti szerződések részletes szabályairól szóló 45/2014. (II. 26.) Korm. rendelet, amely ugyan az értelmező szabályai között nem definiálja a fogyasztói szerződést, de a rendelet hatályáról szóló 1. § (1) bekezdés szerint „*e rendeletben foglaltakat a fogyasztó és a vállalkozás között kötött szerződésekre (a továbbiakban: fogyasztói szerződés) kell alkalmazni.*”³⁷⁸ A jelen fejezetben azonos tartalommal használjuk mind a „fogyasztó és vállalkozás közötti szerződés”, mind a „fogyasztói szerződés” elnevezést.

3. A fogyasztói szerződések rendszere

A fogyasztói szerződések két csoportját lehet megkülönböztetni. Az egyik csoportba azok a fogyasztói szerződések tartoznak, amelyek dogmatikai szempontból besorolhatók valamely tradicionális szerződési alaptípusba, azonban a fogyasztó és vállalkozás közötti relációban kógens szabályokat tartalmaz a jogszabály. E körbe sorolható például a fogyasztói adásvétel, a fogyasztói hitel- és kölcsönszerződés, az utazási szerződés, a fogyasztói biztosítási szerződés, a fogyasztói kezesség, továbbá a fogyasztói zálogszerződés. A másik csoportba azok az atipikus szerződések tartoznak, amelyek nem sorolhatók be a tradicionális

³⁷⁶ Ld. Ptk. 8:1. § (1) bekezdés 4. pont: „(1) E törvény alkalmazásában [...] 4. vállalkozás: a szakmája, önálló foglalkozása vagy üzleti tevékenysége körében eljáró személy”; Fgytv. 2. § 33. pont: „E törvény alkalmazásában: [...] 33. vállalkozás: aki az 1. § (1) bekezdése szerinti tevékenységet önálló foglalkozásával vagy gazdasági tevékenységével összefüggő célok érdekében végzi”.

³⁷⁷ Ld. Fgytv. 45/A., 45/B. §.

³⁷⁸ 45/2014. (II. 26.) Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés: „(1) E rendeletben foglaltakat a fogyasztó és a vállalkozás között kötött szerződésekre (a továbbiakban: fogyasztói szerződés) kell alkalmazni, amikor a fogyasztó kifizeti vagy vállalja, hogy kifizeti az áru vagy szolgáltatás ellenértékét. E rendelet víz, gáz, villamos energia vagy távfűtés – akár közszolgáltatók általi – szolgáltatására vonatkozó szerződésekre is alkalmazandó, ha ezeket az árukat szerződés alapján biztosítják.”

szerződéstípusokba, hanem a fogyasztói magánjog sajátos szerződési körébe tartoznak. Az atipikus fogyasztói szerződések többségükben az európai közösségi fogyasztóvédelmi irányelvek³⁷⁹ átültetése útján, az 1990-es évek végén jelentek meg a magyar szerződési jogban. Ebbe a csoportba sorolhatók a távollévők közötti és az üzlethelyiségen kívül kötött szerződések, az ingatlanok időben megosztott használati jogáról szóló szerződések, továbbá az utazási csomagokról szóló szerződések.

A fogyasztói szerződések jogforrási szinten is színes képet mutatnak. A Ptk.-ban szabályozott szerződési alaptípusokhoz kötődő fogyasztói szerződések egy kisebb részét a Ptk. szabályozza. Ide sorolható a fogyasztói biztosítási szerződés, a fogyasztói kezesség és a fogyasztói zálogszerződés. Vannak olyan fogyasztói szerződések, amelyeknek egyes elemeiről a Ptk. rendelkezik, más aspektusait pedig külön jogszabályok rendezik. Ilyen például a fogyasztói adásvétel, amelyre vonatkozóan tartalmaz szabályokat a Ptk.-nak az adásvételi szerződés általános szabályairól szóló XXXII. Fejezete, a 45/2014. (II. 26.) Korm. rendelet, továbbá a megfelelőség és a hibás teljesítési jogkövetkezmények tekintetében a fogyasztó és vállalkozás közötti, az áruk adásvételére, valamint a digitális tartalom szolgáltatására és digitális szolgáltatások nyújtására irányuló szerződések részletes szabályairól szóló 373/2021. (VI. 30.) Korm. rendelet. Végezetül vannak olyan fogyasztói szerződések, amelyeket külön törvény,³⁸⁰ vagy külön kormányrendelet³⁸¹ szabályoz.

A fogyasztóvédelmi tárgyú kormányrendeletek között kiemelt helyet foglal el a 45/2014. (II. 26.) Korm. rendelet, amely a fogyasztói szerződésekre alkalmazandó – a Ptk. által nem szabályozott – közös rendelkezéseket, továbbá a távollévők között kötött és az üzlethelyiségen kívül kötött szerződések speciális rendelkezéseit tartalmazza. A 45/2014. (II. 26.) Korm. rendelet így módon egy ún. fogyasztóvédelmi kis „Kötelmi könyv” szerepét

³⁷⁹ Ld. többek között: az Európai Parlament és a Tanács 97/7/EK irányelve (1997. május 20.) a távollévők között kötött szerződések esetén a fogyasztók védelméről [ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/1997/7/oj>; az irányelv helyébe a fogyasztók jogairól szóló 2011/83/EU irányelv (2011. október 25.) lépett, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2011/83/oj>]; a Tanács 85/577/EGK irányelve (1985. december 20.) az üzlethelyiségen kívül kötött szerződések esetén a fogyasztók védelméről [ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/1985/577/oj>; az irányelv helyébe a fogyasztók jogairól szóló 2011/83/EU irányelv (2011. október 25.) lépett, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2011/83/oj>]; az Európai Parlament és a Tanács 94/47/EK irányelve (1994. október 26.) az ingatlanok időben megosztott használati jogának megszerzésére irányuló szerződések egyes szempontjai vonatkozásában a fogyasztók védelméről (ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/1994/47/oj>; az irányelv helyébe a szálláshelyek időben megosztott használati jogára, a hosszú távra szóló üdülési termékekre, ezek viszontértékesítésére és cseréjére vonatkozó szerződések egyes szempontjai tekintetében a fogyasztók védelméről szóló 2008/122/EK irányelv lépett, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2008/122/oj>]; a Tanács 90/314/EGK irányelve (1990. június 13.) a szervezett utazási formákról [ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/1990/314/oj>; az irányelv helyébe az utazási csomagokról és az utazási szolgáltatás együttesekről szóló (EU) 2015/2302 irányelv (2015. november 25.) lépett, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2015/2302/oj>].

³⁸⁰ Ld. pl. Fht.

³⁸¹ Ld. többek között az utazási szolgáltatásokra vonatkozó szerződésekről, különösen az utazási csomagra és az utazási szolgáltatás együttesre vonatkozó szerződésekről szóló 472/2017. (XII. 28.) Korm. rendelet, továbbá a szállás időben megosztott használati jogára, a hosszú távra szóló üdülési termékekre vonatkozó szerződésekről, valamint a tartós szálláshasználati szolgáltatási tevékenységről szóló 141/2011. (VII. 21.) Korm. rendelet.

tölti be, amelynek szabályait *lex specialisként* kell alkalmazni, de a Ptk.-val összhangban kell értelmezni.³⁸²

4. A szerződési jog fogyasztóvédelmi szabályozásának sajátosságai

A továbbiakban elsősorban a Ptk. fogyasztóvédelmi klauzuláiból, valamint a 45/2014. (II. 26.) Korm. rendeletből kiindulva, de a fragmentált fogyasztóvédelmi magánjogi szabályozás körébe tartozó más jogszabályokra is figyelemmel a fogyasztói szerződések alábbi jellegadó szabályozási sajátosságait tekintjük át: a fogyasztóvédelmi szabályozás kógens jellege; a fogyasztói jogokat csorbító feltétel semmissége; a fiduciárius hitelbiztosíték semmissége; a fogyasztó részére biztosított jogokról való lemondás semmissége; a fogyasztói szerződések alakisági követelményei; a fogyasztói szerződések értelmezési szabálya; a fogyasztóval szerződő felet terhelő szerződéskötést megelőző tájékoztatási kötelezettség; a digitális piacon kötött szerződésekre vonatkozó tájékoztatási többletkövetelmények; a vállalkozást terhelő bizonyítási kötelezettség; a fogyasztót megillető speciális ellátási jog; az elektronikus szerződéskötésre vonatkozó kógens szabályok; a nem kért értékesítés (*inertia* szerződések) jogkövetkezményei; a szerződéskötést követő telefonos kapcsolattartásra vonatkozó szabályok; a fogyasztót terhelő többletösszegek fizetésére vonatkozó tilalmak; a fogyasztói jogok jogválasztással való kizárásának tilalma.

4.1. A fogyasztóvédelmi szabályozás kógens jellege

A szerződési jog alapvető szabályozási sajátossága a diszpozitív (eltérést engedő) normarendszer. A diszpozitív szabályozás elsősorban célszerűségi szempontokra vezethető vissza. Vékás Lajos szerint ez abban a megfontolásban gyökerezik, hogy a törvényhozó nem lehet képes előre felmérni a felek által megvalósítani kívánt célokat a szerződések és a szerződéses kikötések beláthatatlan tömegére nézve.³⁸³ A diszpozitív szabályozás lehetővé teszi, hogy a felek eltérhessenek a jogaikra és kötelezettségeikre vonatkozó közös kötelmi,³⁸⁴ illetőleg szerződési jogi szabályoktól.³⁸⁵ Mindazonáltal a diszpozitívitás elve a szerződési jogban sem abszolút, egyes szerződési viszonyokat eltérést nem engedő, kógens normák szabályoznak. Maga a Ptk. úgy rendelkezik, hogy nem érvényesül a szerződési tartalom megválasztásának szabadsága, amennyiben e törvény tiltja az eltérést,³⁸⁶ illetőleg akkor sem, ha jogszabály a szerződés valamely tartalmi elemét kötelezően meghatározza.³⁸⁷ A kógens jogszabályok korlátozzák a szerződő felek magánautonómiáját, azoktól a felek egyező akarattal sem térhetnek el. Az ilyen rendelkezésektől eltérő szerződési kikötés – függetlenül attól, hogy azt a törvény kifejezetten kimondja-e vagy sem – semmis,³⁸⁸

³⁸² Ld. Ptk. 1:2. § (2) bekezdés.

³⁸³ Vékás, 2018, pp. 386, 385-391.

³⁸⁴ Ptk. 6:1. § (3) bekezdés.

³⁸⁵ Ptk. 6:59. § (2) bekezdés.

³⁸⁶ Ld. uo.

³⁸⁷ Ptk. 6:60. §.

³⁸⁸ Vékás, 2018, p. 387.

a szerződés a jogszabály által előírt tartalommal jön létre, a jogszabályba ütköző szerződési rendelkezés helyébe pedig a kógens jogszabályi rendelkezés lép.³⁸⁹

Az eltérést nem engedő kógens normák egy sajátos alfaját képezik az ún. egyoldalúan kógens³⁹⁰ jogi normák, amelyekről a szerződésben a norma által többletvédelemben részesített szerződő fél hátrányára nem, de a javára el lehet térni. Ugyanúgy, mint a kógens normák, a klaudikálóan (egyoldalúan) kógens jogi normák is alapvetően a közérdek érvényre juttatását, a gyengébb fél jogainak, ezek között hangsúlyosan a fogyasztói jogok védelmét³⁹¹ szolgálják. Az eltérést egyáltalán nem engedő kógens normához képest az egyoldalúan („sántikálóan”) kógens norma csak a fogyasztó hátrányára történő eltérést tiltja, de érvényesnek tekinti a fogyasztó érdekét szolgáló – például vállalkozás számára többlettelepítettség eredményező – eltérést. A klaudikálóan kógens normáktól a fogyasztó és a vállalkozás közötti szerződésben csak akkor lehet érvényesen eltérni, ha az a fogyasztó számára kedvezőbb. A kógenciára kizárólag a fogyasztó érdekében lehet hivatkozni. Bár a fogyasztói jogok védelmére irányuló jogi normák közül mind a Ptk.-ban, mind az egyes fogyasztóvédelmi jogszabályokban vannak eltérést egyáltalán nem engedő és egyoldalúan kógens szabályok is, elmondható, hogy a fogyasztóvédelmi szabályozás „fémjele” tulajdonképpen az egyoldalú kógencia. A Ptk. a szerződés általános szabályai körében és az egyes szerződések esetében is alkalmazza az egyoldalú kógenciát. Így egyoldalúan kógens például a fogyasztói jogok csorbítását tiltó 6:100. §, a fogyasztók kellékszavatossági és jótállási jogai tekintetében a 6:157. § (2) bekezdés, továbbá egyoldalúan kógensnek fogyasztói biztosítási szerződésre vonatkozóan a 6:455. §-ban felsorolt területek.

Mind a kógens, mind a sántikálóan kógens szabályok között – tekintettel arra, hogy alapvetően a Ptk. a fogyasztói jogok megállapítására irányuló egyedi rendelkezéseinek megsértésére maga a norma megállapítja a semmisséget – vannak olyanok, amelyek a jogok megsértése esetére önmaguk rendelkeznek a jogkövetkezményről is, semmisnek nyilvánítva azt a szerződési kikötést, amely a fogyasztó hátrányára eltér a jogszabály által meghatározott konkrét fogyasztói jogoktól. Ezekről részletesebben a következő pontban szólnunk.

Más esetekben az egyoldalú kógens norma „csak” arról rendelkezik, hogy a jogszabálytól a felek a fogyasztói szerződésben a fogyasztó javára eltérhetnek. Ezt a szabályozási formulát alkalmazza többek között a 45/2014. (II. 26.) Korm. rendelet is, amikor úgy rendelkezik, hogy *az „e rendeletben foglaltaktól a fogyasztó javára a felek megállapodása eltérhet”*.³⁹² A két formula a megfogalmazás különbsége ellenére hasonló eredményre vezet, hiszen jogszabályba ütközik, és emiatt semmis minden, a vállalkozás érdekét szolgáló, jogszabálytól eltérő szerződési kikötés.

³⁸⁹ Ptk. 6:60. §.

³⁹⁰ Az egyoldalúan kógens normára a szakirodalomban a klaudikálóan, féloldalúan vagy sántikálóan kógens elnevezést is használják.

³⁹¹ Ld. erről Miskolczi-Bodnár, 2023, pp. 523-536.

³⁹² 45/2014. (II. 26.) Korm. rendelet 1. § (4) bekezdés.

4.2. A fogyasztói jogokat csorbító szerződési kikötések semmissége

A Ptk. 6:100. §-a tiltja a törvény által biztosított fogyasztói jogokat csorbító szerződési kikötéseket. Ennek értelmében *a fogyasztó és vállalkozás közötti szerződésekben semmis az a kikötés, amely a Ptk.-nak a fogyasztók jogait megállapító rendelkezéseitől a fogyasztó hátrányára eltér.*³⁹³ Az egyoldalúan kógens norma célja, hogy a Ptk. által megállapított, védett fogyasztói jogokat ne lehessen semmilyen módon a fogyasztói szerződésbe foglalt kikötéssel félretenni, illetőleg a fogyasztó hátrányára felülírni. A 6:100. § sajátossága, hogy csak a Ptk.-ban megállapított fogyasztói jogok csorbítását szankcionálja, nem terjeszti ki a tilalom hatályát más jogszabályok fogyasztói jogokat megállapító rendelkezéseire. A másik sajátosság, hogy a fogyasztói jogok csorbítását tiltó generális szabály mellett a Ptk. külön-külön rendelkezik egyes nevesített fogyasztói jogok megsértésének tilalmáról és a semmisség jogkövetkezményéről. Így például a fogyasztót megillető kellékszavatossági és jótállási jogok csorbítását szankcionálja a 6:157. § (2) bekezdése, amely szerint *a fogyasztó és a vállalkozás közötti szerződésben semmis az a kikötés, amely a hibás teljesítésre vonatkozó XXIV. Fejezetnek a kellékszavatosságra és a jótállásra vonatkozó rendelkezéseitől a fogyasztó hátrányára eltér.* Ugyancsak a fogyasztói jogok nevesített csorbítása, és mint ilyen semmis, a fogyasztó és a vállalkozás közötti szerződés olyan kikötése, amelyben kizárják a pénztartozás idő előtti teljesítését,³⁹⁴ illetőleg semmis a fogyasztói szerződés részévé váló tisztességtelen kikötés.³⁹⁵ Ennek magyarázata a törvény fogyasztóvédelmi szabályozási módszeréből következik. A fogyasztói jogokat megállapító törvényi rendelkezések Vékás Lajos által használt kifejezéssel élve tematikusak,³⁹⁶ vagyis általában egyes, nevesített fogyasztói jogokra vonatkoztatva állapítanak meg kógens rendelkezéseket. Álláspontunk szerint a 6:100. § generális klauzula szerepet betöltve azokban az esetekben is garantálja a Ptk. által megállapított fogyasztói jogok védelmét, ha nincs a fentiekben említett külön nevesített szabály a fogyasztók védelmére. Meg kell említeni, hogy a fogyasztói jogok csorbításának tilalmához hasonló, egyoldalúan kógens szabályozási formulával vonnak generális védelmi hálót a fogyasztói jogokat megállapító rendelkezések köré a fogyasztói szerződéseket szabályozó egyes jogszabályok is.³⁹⁷ Ily módon a fogyasztói jogok csorbításának tilalmára vonatkozó egyoldalúan kógens generálklauzula a fogyasztóvédelmi magánjogi szabályozást áthatja. Erre jó példa többek között az egyes tartós fogyasztási cikkekre vonatkozó kötelező jótállásáról szóló jogszabály, amelynek valamennyi rendelkezése egyoldalúan kógens, minthogy a rendelet 1. § (5) bekezdése szerint a *„fogyasztó és vállalkozás közötti szerződésben semmis az a kikötés, amely e rendelet rendelkezéseitől a fogyasztó hátrányára tér el. Az érvénytelen megállapodás helyébe e rendelet rendelkezései lépnek.”*

³⁹³ Ptk. 6:100. §.

³⁹⁴ Ptk. 6:131. §.

³⁹⁵ Ptk. 103. § (3) bekezdés.

³⁹⁶ Vékás, 2018, p. 387.

³⁹⁷ Ld. többek között 472/2017. (XII. 28.) Korm. rendelet 33. § (3) bekezdés, továbbá az egyes tartós fogyasztási cikkekre vonatkozó kötelező jótállásról szóló 151/2003. (IX. 22.) Korm. rendelet 1. § (5) bekezdés.

4.3. A fiduciárius hitelbiztosíték semmissége

A fiduciárius hitelbiztosíték olyan jogügylet, amelyben a dolog tulajdonjoga, a tulajdonjog megszerzésére irányuló vételi jog, illetőleg jog vagy követelés jogosulti pozíciója biztosítéki szerepet tölt be.³⁹⁸ A Ptk. tiltja, hogy a fogyasztók valamely követelés biztosítékeként fiduciárius hitelbiztosítékot nyújtsanak. A törvény 6:99. §-a értelmében „[s]emmis az a kikötés, amelyben fogyasztó követelés biztosítása céljából tulajdonjog, más jog vagy követelés átruházására vagy vételi jog alapítására vállal kötelezettséget”. A Ptk. a fogyasztókat kötelező fiduciárius biztosítéki megállapodásokra vonatkozóan teljes fiduciatilalmat állapít meg, és semmissé nyilvánít minden olyan fogyasztói kötelezettségvállalást, amely biztosítéki célú tulajdonátruházásra, biztosítéki célú engedményezésre, biztosítéki célú vételi vagy visszavásárlási jog kikötésére irányul. A fogyasztó hitelbiztosítéki kötelezettségvállalása minden esetben semmis, függetlenül attól, hogy azt a fogyasztó saját vagy idegen követelés biztosítására vállalta, illetőleg, hogy pénzkövetelés vagy más követelés biztosítását szolgálja. Megjegyezzük, hogy a Ptk. 2016. évi módosításával³⁹⁹ megszűnt az általános fiduciatilalom, ezt követően kizárólag fogyasztóvédelmi célból és kizárólagosan a fogyasztó által kötött fiduciárius hitelbiztosítéki szerződések tekintetében alkalmazható a semmisség jogkövetkezménye. Fogyasztónak e tekintetben is a *szakmája, önálló foglalkozása vagy üzleti tevékenysége körén kívül eljáró természetes személy* minősül.⁴⁰⁰

4.4. A fogyasztó részére biztosított jogokról való lemondás semmissége

A Ptk. 6:101. §-a szerint *fogyasztó és vállalkozás közötti szerződésben semmis a fogyasztónak a jogszabályban megállapított jogáról lemondó jognyilatkozata*. A Ptk. iktatta be a joglemondásra vonatkozó generális klauzulát, amely általánosan tiltja, hogy a fogyasztó érvényesen olyan jognyilatkozatot tegyen, amely a részére jogszabályban biztosított jogokról való lemondást jelenti. A joglemondás tilalma nemcsak a szűk értelemben a Ptk. által megállapított fogyasztói jogokra vonatkozik, hanem bármilyen jogszabály által megállapított fogyasztó részre biztosított jogról való lemondásra kiterjed. A joglemondást tartalmazó nyilatkozat *ex lege* semmis.

4.5. Alakisági követelmények

A fogyasztói szerződések megkötése során az írásbeliség a fogyasztó pozícióját erősítő garanciális szabály, mivel jelentősen könnyíti a szerződési tartalom bizonyítását.⁴⁰¹ Az írásbeliség mint alaki kötelezettség vonatkozhat csak a szerződéskötést megelőző létszakra, illetve megjelenhet úgy, hogy csak a szerződést kell írásba foglalni, valamint egyszerre lehet jelen a szerződéskötést megelőzően tett jognyilatkozatok és a szerződéskötés vonatkozásában.

³⁹⁸ A témáról megjelent publikációk köréből ld. Bodzási, 2016, pp. 35-44.; Gárdos, 2019, pp. 239-250.; Veress, 2018, pp. 3-6.; Leszkoven, 2014, pp. 3-8.

³⁹⁹ Ld. a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény módosításáról szóló 2016. évi LXXVII. törvény; hatályba lépés: 2016. július 1.

⁴⁰⁰ Ptk. 8:1. § (1) bekezdés 3. pont.

⁴⁰¹ E megállapítás még arra tekintettel is helytálló, hogy a jogalkotó számos esetben a fogyasztóval szerződő félre telepíti a bizonyítási kötelezettséget.

Mind a szerződéskötést megelőző jognyilatkozatokat, mind a szerződést írásba kell foglalni, és ezeket írásban – papíron vagy más tartós adathordozón – a fogyasztó rendelkezésére kell bocsátani a távollevők között kötött szerződések, a fogyasztói hitelszerződések, az ingatlanok időben megosztott használati jogának megszerzésére irányuló szerződések, továbbá az utazási szerződések esetén.

Írásbeli alakot követel meg a Ptk. a fogyasztói kezességi és a fogyasztói zálogszerződés esetében.⁴⁰² Ezekben az esetekben az alaki követelménynek való megfelelés érvényességi kellék, amelynek a megsértése a szerződés semmisségét váltja ki.

Ugyanakkor arra is szükséges rámutatni, hogy a fogyasztói jognyilatkozatok – elsősorban a feltétlen elállás gyakorlására vonatkozó nyilatkozat – főszabály szerinti „formátlan-sága” a fogyasztói akarat kifejezését könnyíti meg. Mindazonáltal a 45/2014. (II. 26.) Korm. rendelet melléklete ún. elállási formanyomtatvány-mintát biztosít az elállási jog gyakorlásának könnyítése érdekében.

Az elállás gyakorlására vonatkozó nyilatkozat formai kötöttségtől való mentessége alól a *timeshare* szerződések jelentenek kivételt, hiszen ebben az esetben a jogalkotó jogszabályi szinten rögzítette, hogy a fogyasztó elállását csak írásban gyakorolhatja.

4.6. A fogyasztói szerződések értelmezési szabálya

A szerződés értelmezésére vonatkozó normák a szerződési jog általános szabályai körében, a Ptk. 6:86. §-ában találhatók, de mögöttesen a szerződési nyilatkozatokra is alkalmazni kell a jognyilatkozatok értelmezésére irányuló kötelmi közös szabályokat is. Ebből következik, hogy a jognyilatkozat értelmezésére vonatkozó azon generális elv, amely szerint a jognyilatkozatokat vita esetén úgy kell értelmezni, ahogyan azt a címzettnek a nyilatkozó feltehető és az eset körülményeire tekintettel a szavak általános jelentése szerint érteni kellett,⁴⁰³ a szerződéses jognyilatkozatokra egyaránt alkalmazandó. A szerződés értelmezése tekintetében további általános követelmény, hogy a szerződési feltételeket nem lehet a szerződés egészétől elvonatkoztatva, önmagukban értelmezni, hanem azokat – a szerződés komplexitására figyelemmel – a szerződés egészével összhangban kell értelmezni.

Az egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel értelmezésére vonatkozóan a törvény speciális értelmezési követelményt, az *in dubio contra proferentem elv* (*kedvezőbb értelmezés elve*) alkalmazását követeli meg. E körbe tartoznak az általános szerződési feltételek és minden olyan szerződési feltétel, amelyet egyedileg meg nem tárgyaltak meg a felek. A Ptk. rendelkezése szerint „[h]a az általános szerződési feltétel tartalma vagy a szerződés más, egyedileg meg nem tárgyalt feltételének tartalma a jognyilatkozat értelmezésére vonatkozó rendelkezések és az (1) bekezdésben foglalt szabály alkalmazásával nem állapítható meg egyértelműen, a feltétel alkalmazójával szerződő fél számára kedvezőbb értelmezést kell elfogadni”.⁴⁰⁴ Ennél is tágabban, korlátozás nélkül kell alkalmazni a kedvezőbb értelmezés szabályát a fogyasztói szerződések esetében. A törvény e tekintetben úgy rendelkezik, hogy

⁴⁰² Megjegyzendő, hogy függetlenül a felek személyétől a kezességi és a zálogszerződés főszabályként írásbeli alakhoz kötött. A fogyasztói szerződések esetében az írásbeliség követelménye a szerződéskötést megelőző, a jogosultat terhelő speciális tájékoztatási többletkötelezettségre is vonatkozik.

⁴⁰³ Ptk. 6:8. § (1) bekezdés.

⁴⁰⁴ Ptk. 6:86. § (2) bekezdés első mondat.

„fogyasztó és vállalkozás közötti szerződés esetén ezt a szabályt kell alkalmazni a szerződés bármely feltételének értelmezésére”.⁴⁰⁵ Nem alkalmazható ugyanakkor az *in dubio contra proferentem* értelmezés a közérdekű kereset alapján indult eljárásban, mert ez akadályozná a bíróságot a tisztességtelen szerződési feltételek alkalmazásától való eltiltás iránt, preventív céllal indított közérdekű perekben a kikötés tisztességtelenségének megállapíthatóságában. A kógens rendelkezés európai uniós háttérű, a fogyasztói szerződések tisztességtelen szerződési feltételeiről szóló 93/13/EGK irányelv 5. cikkének átültetését szolgálja.

4.7. A fogyasztóval szerződő felet terhelő szerződéskötést megelőző tájékoztatási kötelezettség

A fogyasztói szerződések általános jellemzője a vállalkozást terhelő tájékoztatási követelmények megemelt mércéje. Habár a tájékoztatási kötelezettség a szerződés valamennyi létszakát átfogja, különösen kiemelt jelentőséggel bír a szerződést előkészítő ún. *prekontraktuális* szakaszban. A fogyasztói szerződések körében érvényesülő szerződéskötést megelőző tájékoztatási kötelezettség egyoldalúan kógens szabályai a gyengébb fél védelme érdekében a fogyasztóval szerződő vállalkozást kötelezik arra, hogy már a szerződés előkészítésének létszakájában tájékoztassa a fogyasztót a megkötendő szerződés kötelező tartalmi elemeiről.⁴⁰⁶ Ez a sajátos fogyasztóvédelmi célú többletkötelezettség lényesen különbözik a szerződési jognak, a felek egyenlőségére és mellérendeltségi viszonyára, illetőleg a szerződési szabadságra szabott klasszikus elveitől, különösen pedig a szerződő feleket terhelő kölcsönös tájékoztatási és együttműködési kötelezettség generális klauzulájától, hiszen a fogyasztóval szerződő felet kötelezi arra, hogy a szerződéskötést megelőzően egyértelműen, pontosan, világosan részletes tájékoztatást nyújtson a fogyasztó számára a jogszabály által explicit módon felsorolt tárgykörökben. A speciális tájékoztatási szabályok az információs aszimmetria kiegyenlítését, a vállalkozás erőfölényének ellensúlyozását célozzák, ily módon megteremve a fogyasztó számára a megalapozott, tájékozott üzleti döntés lehetőségét mind online, mind offline környezetben.

A magyar szerződési jogban a szerződéskötést megelőző tájékoztatási kötelezettség szabályozása többszintű. Az *első szintet* a Ptk. Hatodik Könyvének generálklauzulája jelenti, amely a szerződési jog általános követelményeként fogalmazza meg a felek együttműködési és a tájékoztatási kötelezettségét. A Ptk. 6:62. §-a valamennyi szerződésre kihatóan, a szerződés minden létszakájában – a szerződéskötési tárgyalások alatt, a szerződés megkötésénél, a szerződés fennállása alatt és megszüntetése során – kötelezővé teszi a szerződő felek számára az együttműködést és egymás kölcsönös tájékoztatását a szerződést érintő valamennyi lényeges körülményről. A tájékoztatásnak a szerződést érintő lényeges körülményekre kell kiterjednie. Azt, hogy az információ *a szerződést érintő* lényeges körülmények körébe tartozik-e, esetről-esetre, szerződésről-szerződésre kell mérlegelni. A generálklauzula hatálya egyaránt kiterjed a Ptk.-ban nevesített, illetőleg a Ptk. által nem szabályozott tipikus és atipikus szerződésekre, és mindegyik szerződő felet terheli a saját kötelezettségei tekintetében. A tájékoztatási kötelezettség megsértése attól függő jogkövetkezményt von maga után, hogy a szerződés megkötése meghiúsult, vagy ennek ellenére létrejött.

⁴⁰⁵ Ptk. 6:86. § (2) bekezdés második mondat.

⁴⁰⁶ A témáról ld. részletebben Fazekas, 2022, pp. 146-182.; Miskolczi-Bodnár, 2015. p. 109.; Nagy, 2020.

Az első esetben az okozott kár megtérítése a szerződésen kívüli károkozás, a második esetben a szerződésszegés szabályai szerint követelhető. A sérelmet szenvedett fél azonban nem hivatkozhat a tájékoztatási kötelezettség megsértésére olyan jogokkal, tényekkel és adatokkal kapcsolatban, amelyeket ismert, vagy közhiteles nyilvántartásból vagy más forrásból ismernie kellett.

A szabályozás *második szintjét* a 45/2014. (II. 26.) Korm. rendelet jelenti, amely a hatálya alá tartozó fogyasztói szerződések tekintetében átfogóan szabályozza a szerződéskötést megelőző tájékoztatás valamennyi kérdését. A rendelet kiemelten a prekontraktuális tájékoztatási követelményekre fókuszál, meghatározva azokat az információkat, amelyeket a vállalkozásnak, kereskedőnek fel kell tárnia a fogyasztó részére a szerződés megkötését megelőzően. Ez a szabályozási megközelítés több tekintetben lényegesen különbözik a Ptk. 6:62. §-ában foglalt generálklauzulától. Egyrésztől a prekontraktuális tájékoztatási kötelezettség egyoldalúan a vállalkozást/kereskedőt terheli, másrészt kifejezetten csak szerződés megkötését megelőző létszakra koncentrál, harmadrészt pedig a jogszabály *explicit módon* nevesíti a tájékoztatási kötelezettség körébe tartozó információkat. Ennek indoka az információs különbségek kiegyenlítése, továbbá egyfajta prevenció célzat, nevezetesen az, hogy a fogyasztó a szerződés-előkészítő fázisban kapjon meg minden olyan lényeges információt a vállalkozástól, kereskedőtől, amely alapján tudatosan mérlegelheti szerződési érdekét, felmérheti a kockázatokat és megítélheti, hogy a szerződés megkötése milyen következményekkel jár számára.

A 45/2014. (II. 26.) Korm. rendeletben szabályozott prekontraktuális tájékoztatási kötelezettség az áruk vételére vagy szolgáltatás nyújtására irányuló *visszterhes fogyasztói szerződésekre vonatkozik*, kiegészülve azzal a Modernizációs irányelv⁴⁰⁷ átültetése által bevezetett módosítással, hogy a digitális tartalmakra és digitális szolgáltatásokra irányuló szerződések esetében visszterhesnek minősülnek azok a szerződések is, amelyeknél a fogyasztó személyes adatait bocsátja a vállalkozás rendelkezésére.⁴⁰⁸

Az előzetes tájékoztatási követelményeket a kormányrendelet kétlépcsős módszerrel szabályozza. A III. fejezet szabályozza a hagyományos körülmények között, üzlethelyiségben, vagy ilyennek minősülő más helyen (pl. elárusító bódé, piaci stand) kötött fogyasztói szerződések prekontraktuális tájékoztatási követelményeit, míg az IV. fejezetben találhatók az üzlethelyiségen kívül kötött (ÜKKFSZ), illetőleg a távollévők között kötött (TKKFSZ) fogyasztói szerződésekre rendelt, szerződéskötést megelőző tájékoztatási követelmények. Nem alkalmazható a kormányrendelet III. és IV. fejezete a kormányrendelet hatálya alól kivett szerződésekre.⁴⁰⁹ Ennek indoka, hogy a kormányrendelet 2. §-ában felsorolt szerződésekről egyedi, *lex specialis* jogszabályok rendelkeznek. A kormányrendelet 1. § (3) bekezdése ugyanis kimondja, hogy a rendeletet akkor kell alkalmazni, ha az Európai Unió általános hatályú, közvetlenül alkalmazandó jogi aktusa vagy az Európai Unió kötelező jogi aktusát átültető jogszabály eltérően nem rendelkezik.

⁴⁰⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 2019. november 27-i (EU) 2019/2161 irányelve a 93/13/EGK tanácsi irányelvnek, valamint a 98/6/EK, a 2005/29/EK és a 2011/83/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvnek az uniós fogyasztóvédelmi szabályok hatékonyabb végrehajtása és korszerűsítése tekintetében történő módosításáról.

⁴⁰⁸ 45/2014. (II. 26.) Korm. rendelet 1. § (1a) bekezdés.

⁴⁰⁹ 45/2014. (II. 26.) Korm. rendelet 2. §-ában felsorolt fogyasztói szerződések.

A távollévők között kötött szerződések prekontraktuális tájékoztatási követelményei – az említett (EU) 2019/2161 Modernizációs irányelv alapján – kibővültek az online piactereken kötött szerződésekre vonatkozó egyedi kiegészítő tájékoztatási követelményekkel.⁴¹⁰ Az online módon kötött fogyasztói szerződésekre ily módon együttesen alkalmazandók a távollévők között kötött szerződések speciális tájékoztatási követelményei és az online piacterekre szabott többletkövetelmények.

A szabályozás *harmadik szintjét* a 45/2014. (II. 26.) Korm. rendelet hatálya alá *nem* tartozó, külön jogforrásban szabályozott fogyasztói szerződések jelentik. E körbe tartoznak például az utazási szerződések,⁴¹¹ a szállás időben megosztott használati jogára és hosszú távú üdülési termékek megszerzésére irányuló szerződések (*timesharing*),⁴¹² a fogyasztói hitelszerződések,⁴¹³ de a *lex specialis* körbe tartoznak a Ptk. egyes szerződéseinek között kodifikált fogyasztói kezesség,⁴¹⁴ illetőleg a fogyasztói biztosítási szerződés.⁴¹⁵

Az előzetes tájékoztatási kötelezettség *módját* illetően a 45/2014. (II. 26.) Korm. rendelet valamennyi fogyasztói szerződésre érvényes általános követelményként határozza meg, hogy a prekontraktuális tájékoztatásnak, *egyértelműnek és közérthetőnek* kell lenni. A vállalkozásnak, kereskedőnek egyértelmű és átfogó tájékoztatást kell nyújtania a fogyasztó számára, mielőtt a fogyasztót bármely, fogyasztói szerződés vagy annak megfelelő ajánlat kötné.⁴¹⁶ Kiemelendő ugyanakkor, hogy a közös követelmények mellett a fogyasztói szerződés fajtájától és az alkalmazott távkommunikációs eszköztől függően további követelmények is érvényesülnek. Az üzlethelyiségen kívül kötött szerződések vonatkozásában a rendelet 12. § (1) bekezdése előírja, hogy a tartós adathordozón átadott szerződéskötést megelőző tájékoztatást *olvasható módon és egyszerű, közérthető nyelven* kell a fogyasztó rendelkezésére bocsátani. A távollévők között kötött szerződések esetén a rendelet 14. §-a úgy rendelkezik, hogy az információkat *világosan és közérthető nyelven* kell közölni a fogyasztóval, vagy az alkalmazott távközlő eszközöknek megfelelő módon, illetőleg tartós adathordozón történő átadás esetén olvashatóan kell a fogyasztó rendelkezésére bocsátani. Az online környezetben kötelező a tájékoztatást könnyen hozzáférhetővé és jól láthatóvá tenni a fogyasztók számára.

A szerződéskötést megelőző tájékoztatás során a vállalkozásnak, kereskedőnek figyelembe kell vennie továbbá a fogyasztók sajátos, észszerűen előrelátható igényeit. A fogyasztói jogokról szóló keretirányelv (34) preambulumbekzdése értelmében ez azt jelenti, hogy *'a tájékoztatás nyújtásakor a kereskedőnek figyelembe kell vennie azon fogyasztók egyedi szükségleteit, akik szellemi, testi vagy pszichés fogyatéksamáguk, koruk vagy hszénységük miatt különösen kiszolgáltatottak oly módon, amelyet a kereskedőnek – észszerű*

⁴¹⁰ 45/2014. (II. 26.) Korm. rendelet 11/A. §.

⁴¹¹ Ld. 472/2017. (XII. 28.) Korm. rendelet.

⁴¹² Ld. 141/2011. (VII. 21.) Korm. rendelet.

⁴¹³ Ld. Fht.

⁴¹⁴ Ptk. 6:430. §.

⁴¹⁵ Ptk. 6:455. § a)-j) pontok.

⁴¹⁶ Ld. az Európai Parlament és a Tanács 2011. október 25-i 2011/83/EU irányelve a fogyasztók jogairól, a 93/13/EGK tanácsi irányelv és az 1999/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 85/577/EGK tanácsi irányelv és a 97/7/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről, preambulum (34) bekezdés.

elvárhatóság mellett – előre kellett látnia’. Fontos hangsúlyozni, hogy ezen egyedi szükségletek figyelembevétele nem vezethet a fogyasztóvédelem eltérő szintjeihez.

Az előzetes tájékoztatási kötelezettség *tartalmát* a 45/2014. (II. 26.) Korm. rendelet differenciáltan határozza meg. A III. fejezet (9–10. §) rendelkezik a vállalkozásokat a távollévők között kötött és üzlethelyiségen kívül kötött szerződésektől eltérő fogyasztói szerződések esetében terhelő előzetes tájékoztatási követelményekről, a IV. fejezet (11. §) pedig a távollévők és az üzlethelyiségen kívül kötött szerződésekre állapít meg speciális előzetes tájékoztatási követelményeket.

A kormányrendelet III. fejezete alá tartozó – hagyományosan, üzlethelyiségben kötött – fogyasztói szerződések esetében az előzetes tájékoztatási kötelezettség, különösen az alábbiakra terjed ki:

- a szerződés szerinti áru vagy szolgáltatás lényeges tulajdonságai, az adathordozónak és az árunak vagy szolgáltatásnak megfelelő mértékben,
- a vállalkozás neve, a vállalkozás székhelyének postai címe, és – ha azzal rendelkezik – a telefonszáma és elektronikus levelezési címe,
- a szerződés szerinti áruért vagy szolgáltatásért járó ellenszolgáltatás adóval megnövelt teljes összege vagy – ha az áru vagy szolgáltatás jellegéből adódóan az ellenértéket nem lehet előre észszerűen kiszámítani – annak számítási módjáról, valamint az ezenkívül felmerülő valamennyi költségről (így különösen a fuvardíjról és a postaköltségről), vagy ha e költségeket nem lehet észszerűen előre kiszámítani, annak a ténynek a feltüntetéséről, hogy további költségek merülhetnek fel,
- a teljesítés feltételeiről, különösen a fizetésről, a fuvarozásról és a teljesítési határidőről, valamint a vállalkozás panaszkezelési módjáról,
- az áruk, digitális tartalmak és digitális szolgáltatások megfelelőségének szavatolására vonatkozó termékszavatosságra, kellékszavatosságra vonatkozó jogszabályi kötelezettség fennállásáról és szükség esetén az értékesítés utáni szolgáltatások és a jótállás meglétéről és feltételeiről,
- határozott időre szóló szerződés esetén a szerződés időtartamáról, határozatlan időre szóló szerződés esetén a szerződés megszüntetésének feltételeiről,
- a határozott időre szóló olyan szerződés esetén, amely határozatlan időtartamúvá alakulhat át, az átalakulás feltételeiről, és az így határozatlan időtartamúvá átalakult szerződés megszüntetésének feltételeiről,
- digitális elemeket tartalmazó áruk, digitális tartalom és digitális szolgáltatás működéséről, valamint az alkalmazandó műszaki védelmi intézkedésről,
- a békéltető testülethez fordulás lehetőségéről, a vállalkozás székhelye szerint illetékes békéltető testület nevééről és székhelyének postai címéről (a békéltető testülettel kapcsolatos információkat magyar szabályok követelik meg, ez nem uniós jogból következő kötelezettség),
- digitális elemeket tartalmazó áru, digitális tartalom és digitális szolgáltatás bármilyen vonatkozó kompatibilitásáról és interoperabilitásáról a vállalkozástól észszerűen elvárható ismereteknek megfelelően.⁴¹⁷

⁴¹⁷ Ld. 45/2014. (II. 26.) Korm. rendelet 9. §.

A tájékoztatási kötelezettség körében fontos előírás, hogy a vállalkozás köteles a fogyasztót tájékoztatni az őt megillető kellékszavatossági és jótállási jogról olyan módon, hogy a fogyasztó számára világos legyen e két jog tartalma közötti különbség. A tájékoztatás megadásához nyújt segítséget a kormányrendelet mellékletében szereplő mintatájékoztató, amely áttekinthető, érthető módon ad tájékoztatást a kellék/termékszavatossági és a jótállási jog lényeges elemeiről. A fenti tájékoztatási kötelezettség alól a vállalkozás két esetben mentesül: olyan információk esetén, amelyek a körülmények alapján nyilvánvalók, továbbá a mindennapi élet szokásos szükségleteinek fedezése körébe tartozó kisebb jelentőségű szerződés esetén, amelyet a szerződéskötés időpontjában teljesítenek.⁴¹⁸

Az üzlethelyiségekben kötött szerződések esetében a nemzeti szabályozás mozgásterét nagyobb, nem kötelezi az irányelv a tagállamokat teljes harmonizációra. A fogyasztói jogokról szóló irányelv 5. cikkének (4) bekezdése értelmében a tagállamok a szerződéskötést megelőző tájékoztatásra vonatkozó további követelményeket fogadhatnak el vagy tarthatnak fenn. A kormányrendelet ezzel élve kimondja, hogy a vállalkozást nem terheli a fentiekre kiterjedő tájékoztatási kötelezettség azon információk vonatkozásában, amelyek a körülmények alapján nyilvánvalók, illetőleg nem kell alkalmazni a rendelet 9. §-át az olyan mindennapi élet szokásos szükségleteinek fedezése körébe tartozó kisebb jelentőségű szerződésre, amelyet a szerződéskötés időpontjában teljesítenek.

Az üzlethelyiségen kívül kötött és a távollévők között kötött fogyasztói szerződések esetén a vállalkozás előzetes tájékoztatási kötelezettségére vonatkozó követelményeket a kormányrendelet 11. § (1) bekezdés *a)-w)* pontjai rögzítik. E követelmények rendszerükben hasonlóak a hagyományos módon kötött fogyasztói szerződésekhez, de ellentétben azokkal taxatív jellegűek és eltérést nem engedően kötelezőek a vállalkozásra nézve.⁴¹⁹ A másik jellegzetesség, hogy az előzetes tájékoztatás kötelezően a szerződés részévé válik és fősabályként nem módosítható. Ez alól csak az jelent kivételt, ha a szerződő felek kifejezetten megállapodnak a módosítás lehetőségéről. A távollévők között kötött fogyasztói szerződés esetén további követelmény, hogy a szerződés megkötését követően a vállalkozásnak visszaigazolást kell küldenie, amelynek újfent tartalmaznia kell az előzetes tájékoztatót, kivéve azt az esetet, ha a tájékoztatást tartós adathordozón már átadta.

Ugyancsak meghatározó eleme a szerződéskötést megelőző tájékoztatásnak az üzlethelyiségen kívül kötött és a távollévők között kötött fogyasztói szerződések körében a fogyasztókat megillető elállási jogról⁴²⁰ való részletes tájékoztatás.⁴²¹ A 11. § (1) bekezdés *i)* pontja értelmében az előzetes tájékoztatásnak ki kell terjednie a fogyasztót megillető elállási jog tényére, az elállási jog gyakorlásának határidejére, módjára és egyéb feltételeire, különösen pedig a rendelet 2. mellékletét képező elállási nyilatkozatminta szerepére. Az elállási joghoz kapcsolódó tájékoztatásnak arra is ki kell térnie, hogy az elállási jog gyakorlása esetén a fogyasztónak viselnie kell az áru visszaküldésével kapcsolatos költségeket,

⁴¹⁸ Ld. 45/2014. (II. 26.) Korm. rendelet 10. §.

⁴¹⁹ A 83/2011/EU irányelv 6. cikk (7) bekezdése az ÜKKFSZ és a TKKFSZ esetében lehetővé teszi, hogy a tagállamok a nemzeti jogukba nyelvi követelményeket vezessenek be.

⁴²⁰ Az elállási jogra vonatkozó részletes szabályokat a kormányrendelet 20. §-a tartalmazza.

⁴²¹ 45/2014. (II. 26.) Korm. rendelet 11. § (1) bekezdés *i)-j)* pont.

amennyiben a vállalkozás nem vállalta e költség viselését, és hogy a távollévők között kötött szerződés esetében az áru postai küldeményként nem küldhető vissza.⁴²² Az elállási jogra vonatkozó tájékoztatás elmaradása vagy megsértése speciális jogkövetkezményeket von maga után.⁴²³ Ezekre a tájékoztatási kötelezettség megsértésének jogkövetkezményeire vonatkozó pontban térünk ki.

A távollévők között kötött fogyasztói szerződések tájékoztatási követelményei további előzetes tájékoztatási követelményekkel egészülnek ki az online piactereken kötött fogyasztói szerződések tekintetében. A kormányrendelet 11/A. §-a szerint mielőtt kötelezővé válna az online piacon kötött távollévők közötti szerződés, az *online piac szolgáltatója* köteles világos és érthető nyelven, az alkalmazott távközlő eszközöknek megfelelő módon tájékoztatni a fogyasztót:

- a rangsorolási kritériumokról, a fogyasztó számára a keresési lekérdezés alapján megjelenő ajánlatok rangsorolását meghatározó fő paraméterekről (a minősítést és értékelést szolgáló mechanizmusok, szekvenciális algoritmus, vizuális kiemelés), e paraméterek más paraméterekhez viszonyított jelentőségéről,

- arról, hogy az árukat, szolgáltatásokat vagy digitális tartalmat kínáló harmadik fél kereskedőnek minősül-e,

- arról, hogy ha a harmadik fél nem kereskedő, és emiatt az uniós fogyasztóvédelmi jogszabályokból eredő fogyasztói jogok nem alkalmazhatók a szerződésre,

- arról, hogy a szerződéssel kapcsolatos kötelezettségek hogyan oszlanak meg az árukat, szolgáltatásokat vagy digitális tartalmat kínáló harmadik fél és az online piac szolgáltatója között, és hogy ez nem érinti az online piacszolgáltató vagy a harmadik fél vállalkozás szerződés szerinti kötelezettségeit.

4.8. A tájékoztatási kötelezettség megsértésének jogkövetkezményei

A szerződéskötést megelőző tájékoztatási kötelezettség megsértése esetén érvényesíthető jogkövetkezményekről a fogyasztói jogokról szóló 2011/83/EU irányelv ad elvi eligazítást. Az irányelv 23. cikk (1) bekezdése szerint a tagállamok gondoskodnak az irányelv betartását biztosító megfelelő és hatékony eszközökről.

Ugyancsak az irányelvből következik⁴²⁴ az elállási jogra vonatkozó előzetes tájékoztatási kötelezettség megsértése esetén érvényesülő speciális jogkövetkezmény, amelynek értelmében az elállásra vonatkozó tájékoztatás elmaradása esetén az elállási időszak az eredeti elállási időszak lejáta után 12 hónappal jár le. Ha pedig a vállalkozás 12 hónapon belül teljesíti a tájékoztatást, az e tájékoztatást követő 14 nap elteltével.⁴²⁵

A nemzeti jog a fentiekén kívül is többféle jogérvényesítési lehetőséget biztosít a prekontraktuális tájékoztatási követelmények megsértése esetére. Ezek egy része hatósági jellegű szankció, más része magánjogi jogkövetkezmény. A fogyasztóvédelmi hatóság bírságot szabhat ki, ha a szerződéskötést megelőző tájékoztatás – például vásárlásra irányuló felhívás, reklám vagy más marketingeszköz alkalmazása – során a vállalkozás megsérti a

⁴²² 45/2014. (II. 26.) Korm. rendelet 11. § (1) bekezdés j) pont.

⁴²³ 45/2014. (II. 26.) Korm. rendelet 21. §.

⁴²⁴ 2011/83/EU irányelv 10. cikk (1)–(2) bekezdés.

⁴²⁵ 45/2014. (II. 26.) Korm. rendelet 21. § (1)–(2) bekezdés.

tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló rendelkezéseket. A 45/2014. (II. 26.) Korm. rendelet 31. §-a akként rendelkezik, hogy a szerződéskötést megelőző tájékoztatási kötelezettség megsértése esetén a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló törvényben meghatározott hatóság jár el az ott meghatározott szabályok szerint.

A magánjogi jogkövetkezmények eszköztárából a szerződési jogban biztosított jogkövetkezmények (ld. pl. szerződésszegés, kártérítés) szabadon alkalmazhatók fogyasztói szerződések esetében is. E tekintetben a Ptk. elemzett 6:62. §-a kiemelt jelentőséggel bír. A generálklauzula által meghatározott jogkövetkezmények függenek attól, hogy a szerződés melyik létszakában történt a tájékoztatási és együttműködési kötelezettség megsértése, illetőleg létrejött-e a szerződés vagy sem.

Ha a tájékoztatási kötelezettség megsértése ellenére mégis létrejön a szerződés, a mulasztó fél magatartása szerződésszegésnek minősül és köteles a másik fél ebből származó kárát a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség általános szabályai szerint megtéríteni.

Ha a szerződés nem jön létre, az a fél, aki a tájékoztatási kötelezettségét a szerződéskötési tárgyalások során megszegte, köteles a másik fél ebből származó kárát a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség általános szabályai szerint megtéríteni.

Ha a felek az együttműködési és tájékoztatási kötelezettségüknek eleget tettek, de a szerződés ennek ellenére nem köttetik meg, a feleket kártérítési kötelezettség nem terheli.

A szerződéskötést megelőző tájékoztatási kötelezettség megsértése esetén alkalmazható hatósági szankciók és a szerződési jogi jogkövetkezmények alkalmazása nem zárja ki egymást, a hatósági eljárás lefolytatása mellett a fogyasztó jogosult polgári jogi igényét egyéni kereset útján érvényesíteni.

A fogyasztók kollektív érdekeinek védelmére irányuló képviseleti keresetekről szóló (EU) 2020/1828 irányelv, amelynek átültetése az Fgytv. 38-38/G. §-aiban történt meg, meghatározott feltételek teljesülése esetén lehetővé teszi fogyasztói kollektív képviseleti kereset indítását a feljogosított szervezetek számára. A kollektív képviseleti kereset irányulhat a jogsértés megszüntetésére vagy jogorvoslatra (pl. csere, kijavítás, kártérítés). Ennek eljárásjogi kereteit a Pp. közérdekből indított perre irányadó, 571-579. §-ai határozzák meg.

4.9. A vállalkozást terhelő bizonyítási kötelezettség

A fogyasztóvédelem egyik alapvető célkitűzése a fogyasztók igényérvényesítéshez való jogának lehető legteljesebb biztosítása. Ezt szolgálják azok a rendelkezések, amelyek az igényérvényesítéshez való jog gyakorlását könnyítik. Ezek között kiemelkedő jelentősége van a bizonyítási teher megfordításának. Fordított bizonyítási teherről beszélünk, amikor a szokásos bizonyítási rendtől eltérve a jogalkotó a bizonyítás kötelezettségét és a sikertelen bizonyítás terhét a fogyasztóról a vállalkozásra telepíti. Az utóbbi évek uniós fogyasztóvédelmi jogalkotásában megfigyelhető tendencia, hogy a fogyasztói igényérvényesítés hatékonyságának növelése fokozott hangsúlyt kapott. Ennek egy lehetséges módja a bizonyítási kötelezettség áthelyezése. Példaként említhető a kellékszavatossági igények esetében alkalmazott hibás teljesítési vélelem, amelynek tartama alatt a fogyasztóval szemben a vállalkozást terhelő annak bizonyítása, hogy jogi értelemben nem teljesített hibásan, az áru a

teljesítés időpontjában nem szenvedett megfeleléségi hibában,⁴²⁶ de továbbmenve a jótállási kötelezettség teljes tartama alatt a vállalkozást terheli a bizonyítás kötelezettsége.⁴²⁷ Ugyancsak megemlíthetők az üzlethelyiségen kívül kötött és a távollévők között kötött fogyasztói szerződések, amelyek körében a vállalkozást terheli annak bizonyítása, hogy a szerződés megkötése előtt az előzetes tájékoztatási kötelezettségének eleget tett.

4.10. A fogyasztót megillető indokolás nélküli elállási és felmondási jog

A fogyasztói szerződések egyik legfontosabb garanciális szabálya a fogyasztó számára biztosított, a szerződés megszüntetésére irányuló elállás joga. Ez azt jelenti, hogy meghatározott határidőn belül a fogyasztó indokolás és kártérítési kötelezettség nélkül elállhat a szerződéstől. Ez az angol jogi nyelvben „*cooling off*” periódusként nevezett időtartam a fogyasztóvédelem egyik legjelentősebb kötelmi „biztosítéka”, amely mindenféle kompenzáció, illetőleg következmény nélkül lehetővé teszi a fogyasztó számára, hogy meghatározott ideig meggondolja magát, és „kilépjen” a számára kedvezőtlen – esetleg a választási szabadságát sértő módon ráerőltetett – szerződésből.

A feltétel és indokolási kötelezettség nélküli elállási jog a fogyasztóvédelmi mozgalmak hatására nyert elismerést a fogyasztói szerződéseket szabályozó irányelvekben, és a jogharmonizációs kötelezettség teljesítésével „gyűrűzött be” a magyar magánjogba. A Ptk. ezt a fajta abszolút elállási jogot nem ismerte és jelenleg sem szabályozza,⁴²⁸ viszont a 45/2014. (II. 26.) Korm. rendelet és más atipikus fogyasztói szerződésekre vonatkozó jogszabályok kógens (eltérést nem engedő) rendelkezései között fontos fogyasztóvédelmi garanciaként van jelen. E körbe tartoznak a sajátos szerződéskötési módszerekkel kötött szerződések, így a távollévők között kötött, az üzlethelyiségen kívül kötött fogyasztói szerződések, a *timeshare* szerződés, a fogyasztói hitelszerződés vagy az utazási csomagokról, utazási szolgáltatásegyüttésekről szóló szerződések, amelyekben különösen nagy jelentőséggel bír a fogyasztó számára biztosított feltétel nélküli elállási jog, mivel fogyasztói oldalon lehetőséget teremt arra, hogy a választási szabadságot korlátozó szerződéskötési helyzetekben hozott döntését a fogyasztó megváltoztathassa. Másrészről a fogyasztót megillető feltétlen

⁴²⁶ Ld. Ptk. 6:158. §: „Fogyasztó és vállalkozás közötti szerződés esetén az ellenkező bizonyításáig vélelmezni kell, hogy a teljesítést követő hat hónapon belül a fogyasztó által felismert hiba már a teljesítés időpontjában megvolt, kivéve, ha e vélelem a dolog természetével vagy a hiba jellegével összeegyeztethetetlen.”; a Ptk. 6:157. § (1) bekezdése szerint: „(1) A kötelezett hibásan teljesít, ha a szolgáltatás a teljesítés időpontjában nem felel meg a szerződésben vagy jogszabályban megállapított minőségi követelményeknek. Nem teljesít hibásan a kötelezett, ha a jogosult a hibát a szerződéskötés időpontjában ismerte, vagy a hibát a szerződéskötés időpontjában ismernie kellett.”

⁴²⁷ Ld. Ptk. 6:171. § (1) bekezdés: „(1) Aki a szerződés teljesítéséért jótállást vállal vagy jogszabály alapján jótállásra köteles, a jótállás időtartama alatt a jótállást keletkeztető jognyilatkozatban vagy jogszabályban foglalt feltételek szerint köteles helytállni a hibás teljesítésért. Mentessül a jótállási kötelezettség alól, ha bizonyítja, hogy a hiba oka a teljesítés után keletkezett.”

⁴²⁸ A magyar polgári jog a házaló kereskedelemre vonatkozó rendelet elfogadásáig kétfajta elállási jogot ismert: az egyik a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 320. §-ában, a Ptk. 6:213. §-ában és 6:249. §-ában szabályozott objektív, indokolás nélküli elállási jog, amelyet a jogosult a teljesítésig gyakorolhat, ha azt szerződés vagy jogszabály lehetővé teszi, de köteles megtéríteni az elállásból eredő kárt; a másik fajta az ún. szubjektív vagy szankciós elállás, amelyet a jogosult a kötelezett felróható szerződésszegése következtében gyakorolhat.

elállási jog a vállalkozást is arra ösztönzi, hogy a szerződéskötéskor a fogyasztót mindenre kiterjedően tájékoztassa, ne éljen vissza az online módon kötött szerződések esetén a személyes jelenlét hiányával vagy szokatlan körülményekkel az üzlethelyiségen kívül kötött szerződések esetében, mivel a fogyasztó minden bizonnyal élni fog a számára biztosított elállási lehetőséggel, ami számára is többletköltséget és egyéb kárt okozhat.

Tekintettel arra, hogy a fogyasztó elállási jogára vonatkozó szabályok mindegyik fogyasztói szerződés esetében lényegében hasonlóak, terjedelmi megfontolásokból a távollévők között kötött és az üzlethelyiségen kívül kötött szerződésekre vonatkozó közös szabályokat vizsgáljuk meg közelebbről.

A 45/2014. (II. 26.) Korm. rendelet 20. §-a a távollévők között kötött és az üzlethelyiségen kívül kötött fogyasztói szerződésekre vonatkozóan egységesen szabályozza a fogyasztót megillető *indokolás nélküli elállási, felmondási jogot*. Elállással szüntethető meg a szerződés minden olyan esetben, ha a szerződés tárgya reverzibilis szolgáltatás, azaz áru, ideértve a digitális elemeket tartalmazó árukat is, vagy más ingó dolog; ha pedig a szerződés tárgya irreverzibilis szolgáltatás (ld. pl. fogyasztói hitelszerződés, ha már megkezdődött a hitel folyósítása, vagy online megvásárolt fitnessz tréning), az elállási jog helyett indokolás nélküli felmondási jog illeti meg a fogyasztót.

Az elállási jog gyakorlásának kezdő napja különbözik a szerint, hogy a szerződés tárgya áru vagy szolgáltatás. Ha a szerződés áru adásvételére irányul, az elállási jog gyakorlásának kezdő napja az áru átvételének napja. A szolgáltatás nyújtására irányuló szerződés esetében az elállási határidő a szerződés megkötésének napjától kezdődik. Ugyancsak a szerződés megkötésének időpontja irányadó az online digitális tartalomra vonatkozó szerződések esetében is. Így például a fogyasztó, aki online jelentkezett tanfolyamra, 14 napon belül a szerződés megkötésétől számítva, ha meggondolta magát, jogosult a szerződéstől elállni.

Az elállás/felmondás joga főszabályként a kezdő naptól számított 14 nap alatt gyakorolható. A vasárnap és a munkaszüneti napok beleszámítanak a 14 napba. Ha azonban a 14 napos időszak vége munkaszüneti napra esik, akkor az elállási időszak – a Ptk. alapján⁴²⁹ – a következő munkanapon telik le.

Meghosszabbodik az elállási idő, ha a vállalkozás előzetesen elmulasztja a fogyasztót megillető elállási vagy felmondási jogra vonatkozó tájékoztatást. Ez esetben a 14 napos elállási határidő 12 hónappal meghosszabbodik.⁴³⁰

Ha a vállalkozás a 14 napos határidő lejártát követő tizenkét hónapon belül megadja a tájékoztatást, az elállásra nyitva álló határidő a tájékoztatás közlésétől számított tizenegyedik napon jár le.

A fogyasztó elállási jogát vagy az elállásra vonatkozó egyértelmű nyilatkozattal, vagy a kormányrendelet mellékletében található nyilatkozatminta felhasználásával gyakorolhatja.⁴³¹ A vállalkozás internetes honlapján is biztosíthatja a fogyasztó számára az elállási jog gyakorlását. Ebben az esetben a vállalkozás tartós adathordozón haladéktalanul visszaigazolja a fogyasztói nyilatkozat megérkezését. Határidőben érvényesítettnek kell tekinteni

⁴²⁹ Ptk. 8:3. § (3) bekezdés.

⁴³⁰ 45/2014. (II. 26.) Korm. rendelet 21. §.

⁴³¹ 45/2014. (II. 26.) Korm. rendelet 22.§.

a fogyasztó elállását, ha a fogyasztó az elállási nyilatkozatát az elállási határidő lejárta előtt elküldi a vállalkozásnak.

A vállalkozást a fogyasztó elállása vagy felmondása esetén a kifizetett ellenszolgáltatás visszatérítésének kötelezettsége terheli. Ennek értelmében, ha a fogyasztó eláll a szerződéstől, a vállalkozás haladéktalanul, de legkésőbb az elállásról való tudomásszerzésétől számított tizennégy napon belül köteles visszatéríteni a fogyasztó által ellenszolgáltatásként megfizetett teljes összeget, ideértve a teljesítéssel összefüggésben felmerült költségeket is. A fogyasztónak visszajáró összeget a fogyasztó által igénybe vett fizetési móddal meg egyező módon kell visszatéríteni, de ha a fogyasztó kifejezetten beleegyezik, akkor más fizetési mód is alkalmazható, feltéve, hogy a fogyasztót ebből adódóan semmilyen többletdíj nem terheli.

Áru adásvételére irányuló szerződés esetén a vállalkozás mindaddig visszatarthatja a visszatérítést, amíg a fogyasztó az árut vissza nem szolgáltatta, vagy kétséget kizáróan nem igazolta, hogy azt visszaküldte. Nem illeti meg a vállalkozást a visszatartás joga, ha vállalta, hogy az árut maga fuvarozza vissza.

Digitális tartalomra vagy szolgáltatásra irányuló szerződésektől való elállás esetén a vállalkozás megakadályozhatja, hogy a fogyasztó tovább használja a digitális tartalmat, valamint a digitális szolgáltatást, különösen a digitális tartalomnak, valamint a digitális szolgáltatásnak a fogyasztó számára hozzáférhetetlenné tételével, vagy a fogyasztó felhasználói fiókjának letiltásával.

Az elállási jog gyakorlása a fogyasztó oldalán is keletkeztet kötelezettségeket. Ezek közé tartozik az áru visszaküldésére, visszaszolgáltatására irányuló kötelezettsége, amelynek értelmében köteles az árut haladéktalanul, de legkésőbb az elállás közlésétől számított 14 napon belül visszaküldeni, vagy a vállalkozásnak, illetőleg meghatalmazottjának átadni. A visszaküldés határidőben teljesítettnek minősül, ha a fogyasztó az árut a határidő lejárta előtt elküldi. A fogyasztó kizárólag az áru visszaküldésének közvetlen költségét viseli, kivéve, ha a vállalkozás vállalta e költség viselését. A fogyasztó az áru jellegének, tulajdonságainak és működésének megállapításához szükséges használatot meghaladó használatból eredő értékcsökkenésért felelősséggel tartozik. Nem felel a fogyasztó az értékcsökkenésért, ha a vállalkozás nem tett eleget az elállási jog gyakorlására vonatkozó tájékoztatási kötelezettségének. A szerződéstől való elállás esetén a fogyasztó tartózkodni köteles a digitális tartalom vagy a digitális szolgáltatás használatától és ezek elérhetővé tételétől harmadik fél számára.

A fogyasztót nem illeti meg az elállás joga a 45/2014. (II. 26.) Korm. rendelet 29. §-ában felsorolt szerződések esetében.⁴³² Megjegyzendő, hogy a szolgáltatásra irányuló szer-

⁴³² A kormányrendelet 29. §-a szerint a szolgáltatásra irányuló szerződés esetében a szolgáltatás maradéktalan teljesítése után, ha az áru vagy szolgáltatás ára/díja a pénzpiac lehetséges ingadozásától függ, olyan egyedi áru esetében, amelyet a fogyasztó utasítása alapján vagy kifejezett kérésére állítottak elő, vagy olyan áru esetében, amelyet egyértelműen a fogyasztó személyére szabtak, romlandó vagy minőségét rövid ideig megőrző áru tekintetében, olyan zárt csomagolású áru tekintetében, amely egészségvédelmi vagy higiéniai okból az átadást követő felbontása után nem küldhető vissza, olyan áru tekintetében, amely jellegénél fogva az átadást követően elválaszthatatlanul vegyül más áruval, olyan alkoholtartalmú ital tekintetében, amelynek tényleges értéke a vállalkozás által nem befolyásolható módon a piaci ingadozásoktól függ, és amelynek

ződés esetén, amennyiben a szerződés fizetési kötelezettséget keletkeztet a fogyasztó oldalán, a szolgáltatás maradéktalan teljesítése is csak akkor zárja el a fogyasztót az elállás jogától, ha a teljesítést a fogyasztó kifejezett előzetes beleegyezésével kezdte meg a szolgáltató, és a fogyasztó tudomásul vette, hogy elveszíti elállási jogát, amint a vállalkozás maradéktalanul teljesíti a szerződést.

A fogyasztót megillető elállás kihat az alapszerződéshez kapcsolódó járulékos szerződésekre is. Amennyiben az üzlethelyiségen kívül kötött, illetve a távollévők között kötött fogyasztói szerződéshez járulékos szerződés is kapcsolódik, az elállási jog gyakorlásával a járulékos szerződés megszűnik. A fogyasztó a járulékos szerződés megszűnéséből a vállalkozásnál keletkezett kárt vagy egyéb költséget azonban nem köteles megtéríteni. A vállalkozás köteles a járulékos szerződésben részt vevő harmadik személy szerződő felet a fogyasztó elállásáról vagy felmondásáról haladéktalanul értesíteni.

4.11. Az elektronikus szerződéskötés szabályai

A Ptk. szerződések elektronikus megkötésének szabályairól szóló 6:82. §-ában megállapított rendelkezések valamennyi szerződésre alkalmazandók. A fogyasztói szerződések esetében azonban a szabályok eltérést nem engedő (kógens) jellegűek, amelyek megsértése a semmisség jogkövetkezményét vonja maga után.

Elektronikus szerződéskötés esetén az e-utat biztosító fél köteles a szerződéskötésre vonatkozó jognyilatkozatának megtételét megelőzően a másik felet tájékoztatni a szerződéskötés technikai lépéseiről, nevezetesen arról, hogy írásba foglaltnak minősül-e az így kötött szerződés, rögzíti-e a szerződést, továbbá hogy utólagosan hozzáférhető lesz-e a szerződés. Ugyancsak előzetes tájékoztatást kell nyújtani a hibajavítás eszközéről, illetőleg arról, hogy mely adatok javíthatók. Úgyisintén tájékoztatást kell adni a szerződés nyelvéről, továbbá, ha létezik szolgáltatási magatartási kódex, ennek elektronikus hozzáférhetőségéről, valamint arról, hogy az e-utat biztosító fél magára nézve kötelezőnek ismeri-e el a magatartási kódexet.

Az e-utat biztosító fél köteles az ÁSZF-eket olyan módon hozzáférhetővé tenni, amely lehetővé teszi a másik fél számára, hogy tárolja és előhívja azokat. Az e-utat biztosító fél köteles továbbá megfelelő eszközökkel biztosítani, hogy a másik fél az adatok elektronikus rögzítése során felmerülő hibákat szerződési jognyilatkozatának megtételét megelőzően kijavíthassa (pl. visszaléptetés lehetősége, véglegesítési opció). Ha az e-utat biztosító fél nem teljesíti az erre vonatkozó kötelezettségét, a másik fél a szerződési jognyilatkozatot megtámadhatja.

áráról a felek az adásvételi szerződés megkötésekor állapodtak meg, azonban a szerződés teljesítésére csak a megkötéstől számított harmincadik napot követően kerül sor, olyan vállalkozási szerződés esetében, amelynél a vállalkozás a fogyasztó kifejezett kérésére keresi fel a fogyasztót sürgős javítási vagy karbantartási munkálatok elvégzése céljából, lezárt csomagolású hang-, illetve képfelvétel, valamint számítógépes szoftver példányának adásvétele tekintetében, ha az átadást követően a fogyasztó a csomagolást felbontotta, hírlap, folyóirat és időszaki lap tekintetében, az előfizetési szerződések kivételével, nyilvános árverésen megkötött szerződések esetében.

Az e-úton tett szerződési jognyilatkozat akkor válik hatályossá, amikor az a másik fél számára hozzáférhető. Az e-utat biztosító fél köteles a másik fél szerződési jognyilatkozatának megérkezését e-úton késedelem nélkül visszaigazolni. A fél mentesül az ajánlati kötöttség alól, és a szerződés teljesítésére nem kötelezhető, ha ez nem történik meg.

4.12. A nem kért értékesítés (*inercia* szerződés) jogkövetkezménye

A 45/2014. (II. 26.) Korm. rendelet *a közös szabályok körében* rendelkezik a fogyasztó által nem kért szerződések következményeiről. Eszerint a vállalkozás nem követelhet a fogyasztótól ellenszolgáltatást, ha olyan árut értékesít, vagy olyan szolgáltatást nyújt, amelyre nézve nem jött létre szerződés. Nem kért értékesítésnél a fogyasztó nyilatkozatának elmulasztása esetén sem lehet vélelmezni a vállalkozás ajánlatának – hallgatólagos – elfogadását.⁴³³

4.13. A szerződéskötést követő telefonos kapcsolattartás

Ugyancsak minden vállalkozást kötelező közös szabály, hogy amennyiben a vállalkozás a szerződéskötést követő kapcsolattartáshoz telefonos ügyintézkést nyújt, a vállalkozás szavatolni köteles, hogy a vele kapcsolatba lépő fogyasztót a hívásért az elektronikus hírközlési szolgáltató által a hívó fél számára az előfizetői szerződésben meghatározott díjon felül *további díj ne terhelje*. A telefonos ügyfélszolgálat emelt díjas szolgáltatással nem működtethető. E rendelkezés nem érinti az elektronikus hírközlési szolgáltató azon jogát, hogy a hívásokért díjat számítson fel.⁴³⁴ Bármely fizetési mód esetén érvényesül az a közös szabály, hogy a vállalkozás az adott fizetési mód igénybevételéért a fizetési móddal összefüggésben felmerült általa viselt *költséget meghaladó díjat nem számíthat fel*. Ez a szabály nem alkalmazható abban az esetben, ha a jogszabályi rendelkezések egy adott fizetési mód igénybevételéért díj vagy egyéb fizetési kötelezettség felszámítását teljes mértékben tiltják.⁴³⁵

4.14. Többszörösszegek fizetése

A vállalkozást a szerződés szerinti főkötelezettsége teljesítéséért járó ellenszolgáltatáson felül további pénzbeli követelésre feljogosító szerződési feltétel különösen nem tekinthető olyannak, mint amit a fogyasztó kifejezetten elfogadott, ha a vállalkozás olyan alapértelmezett opciót (előre kitöltött mezőt) alkalmaz, amelyet a fogyasztónak a többszörösszeg fizetésének elkerülése érdekében el kellene utasítania. Ebben az esetben a vállalkozás köteles a fogyasztó részére az így kifizetett összeget visszatéríteni.⁴³⁶ A 45/2014. (II. 26.) Korm. rendelet által meghatározott közös szabályokat nemcsak a távollévők között kötött és az üzlethelyiségen kívül kötött fogyasztói szerződésekre, hanem minden más fogyasztói szerződésre is alkalmazni kell.

⁴³³ 45/2014. (II. 26.) Korm. rendelet 8. §.

⁴³⁴ 45/2014. (II. 26.) Korm. rendelet 6. §.

⁴³⁵ 45/2014. (II. 26.) Korm. rendelet 7. §.

⁴³⁶ 45/2014. (II. 26.) Korm. rendelet 8/A. §.

4.15. A fogyasztói jogok jogválasztással való kizárásának tilalma

Az alkalmazandó jog megválasztását gyakran arra használják a vállalkozások, hogy a fogyasztókat védő nemzeti rendelkezések alkalmazását jogválasztással kizárják, amennyiben a szerződés nemzetközi magánjogi elemet is tartalmaz. A fogyasztói szerződésekre vonatkozó jogválasztás általános feltételeit a szerződéses kötelezettségekre vonatkozó Róma I. rendeletet 6. cikke szabályozza.⁴³⁷ A rendelet 6. cikk (2) bekezdése értelmében a felek jogválasztása nem eredményezheti azt, hogy a fogyasztót megfosztják az olyan rendelkezések által biztosított védelemtől, amelyektől – a jogválasztás hiányában alkalmazandó jog értelmében – megállapodás útján nem lehet eltérni.

A feltétlen érvényesülést kívánó körbe tartoznak a fogyasztói jogokat megállapító kógens vagy egyoldalúan kógens szerződési jogi szabályok, ezért függetlenül a felek által választott jogtól, azokat jogválasztással nem lehet kizárni. Emellett más jogszabályok, fogyasztóvédelmi irányelvek is tartalmaznak – a fogyasztói jogok védelme érdekében – jogválasztást korlátozó nemzetközi magánjogi rendelkezést, amelynek végrehajtása érdekében a tagállamok kötelesek a szükséges nemzeti intézkedéseket, jogszabályokat megalkotni. Ilyen rendelkezést tartalmaz a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló irányelv,⁴³⁸ az ún. *timeshare* irányelv,⁴³⁹ a pénzügyi szolgáltatások távértékesítéssel történő forgalmazásáról szóló irányelv.⁴⁴⁰

A jogválasztásra vonatkozó rendelkezésekben közös, hogy akkor tilalmazzák a fogyasztókat védő nemzeti szabályok jogválasztással történő megkerülését, ha az adott ügylet a tagállam területével szoros kapcsolatban áll. Fontos felhívni rá a figyelmet, hogy az irányelvek – összhangban a Róma I. rendelettel – nem zárják ki teljes egészében a jogválasztás lehetőségét, hanem csupán abban az esetben korlátozzák azt, ha a jogválasztás megfosztaná a fogyasztót a kógens jogszabályok által biztosított jogoktól.

A fentiekkel összhangban áll a nemzetközi magánjogról szóló 2017. évi XXVIII. törvény 13. § (1) bekezdése, amely szerint „*az irányadó jogra tekintet nélkül alkalmazni kell a magyar jognak azokat a rendelkezéseit, amelyek tartalmából és céljából egyértelműen*

⁴³⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 593/2008/EK rendelete (2008. június 17.) a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról (Róma I.).

⁴³⁸ A Tanács 93/13/EGK irányelve (1993. április 5.) a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről, 6. cikk (2) bekezdés, amely szerint *a tagállamok a szükséges intézkedések megtételével gondoskodnak arról, hogy ha a szerződés szoros kapcsolatban áll a tagállamok területével, a fogyasztó ne veszítse el az ezen irányelv által biztosított védelmet annak következtében, hogy nem tagállam jogát jelölik ki a szerződésre alkalmazandó jogként.*

⁴³⁹ Az Európai Parlament és a Tanács 2008/122/EK irányelve (2009. január 14.) a szálláshelyek időben megosztott használati jogára, a hosszú távra szóló üdülési termékekre, ezek viszontértékesítésére és cseréjére vonatkozó szerződések egyes szempontjai tekintetében a fogyasztók védelméről, 12. cikk (1) bekezdés, amelynek értelmében *a tagállamok biztosítják, hogy ha a szerződésre alkalmazandó jog valamelyik tagállam joga, a fogyasztók nem mondhatnak le ezen irányelv által rájuk ruházott jogokról.*

⁴⁴⁰ Az Európai Parlament és a Tanács 2002/65/EK irányelve (2002. szeptember 23.) a fogyasztói pénzügyi szolgáltatások távértékesítéssel történő forgalmazásáról, valamint a 90/619/EGK tanácsi irányelv, a 97/7/EK irányelv és a 98/27/EK irányelv módosításáról, 12. cikk (2) bekezdés, amelynek alapján *a tagállamok megteszik a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy a fogyasztó ne veszítse el az irányelv által biztosított védelmet azáltal, hogy valamely, tagsággal nem rendelkező ország jogát választják a szerződésre alkalmazandó jognak, ha a szerződés szorosan kapcsolódik egy vagy több tagállam területére.*

megállapítható, hogy azok az e törvény hatálya alá tartozó jogviszonyokban is feltétlen érvényesülést kívánnak.”

5. Összefoglalás

A fejezet a fogyasztói magánjog jogi kereteinek, jellegadó szabályozási sajátosságainak vizsgálatát tűzte ki célul. Ennek során a fogyasztóvédelmi magánjog meghatározó területét, a szerződési jog fogyasztóvédelmi rendelkezéseit, a fogyasztói szerződések alapvető jogi kereteit vettük górcső alá. A fogyasztói szerződés ismérvei között vizsgáltuk a fogyasztói minőség, illetőleg a vállalkozás fogalmi jegyeit, továbbá elemeztük a fogyasztói szerződések rendszerét és szabályozási sajátosságait. Az elemzés alapját a Ptk. fogyasztói jogok védelmére irányuló kötelmi általános szabályai, a 45/2014. (II. 26.) Korm. rendelet, továbbá az egyes fogyasztói szerződések közös szabályozási elemei képezték.

A fejezetben elemzett szabályozási sajátosságok közül zárógondolatként az egyik legjellegzetesebbet, a fogyasztói magánjogi normák egyoldalúan kógens karakterét emeljük ki, amely kivételként érvényesül a diszpozitív szabályozás elvére épülő szerződési jogban. Bár a fogyasztói jogok védelmére irányuló jogi normák közül mind a Ptk.-ban, mind az egyes fogyasztóvédelmi jogszabályokban vannak eltérést egyáltalán nem engedő és egyoldalúan kógens szabályok is, a fogyasztóvédelmi magánjog „fémjele” tulajdonképpen az egyoldalúan kógens szabályozás. Az egyoldalú kógencia sajátossága, hogy csak egy irányba zárja el a normától való eltérés lehetőségét, mégpedig a fogyasztó hátrányára való eltérést tiltja meg a szerződő felek számára. Az egyoldalúan kógens szabályok által biztosított védelmi szinttől csak a fogyasztó érdekében lehet eltérni, tehát csak a fogyasztó számára kedvezőbb szerződési kikötések minősülnek érvényesnek.

A fogyasztói jogok szabályozási jellemzője a fragmentált, vagy más kifejezéssel élve „tematikus” megközelítés. Ez azt jelenti, hogy a Ptk. által vagy más jogszabályokban nevesített egyedi fogyasztói jogokhoz (pl. szavatossági, jótállási, elállási, prekontraktuális tájékoztatáshoz való jog) kötődően – mintegy esetről-esetre – történik a jogok és a megsértésükhöz fűződő jogkövetkezmények megállapítása. A jogkövetkezményt illetően megállapítható, hogy a főszabályként érvényesülő szankció a semmisség. Vannak olyan normák, amelyek a fogyasztói jogok megsértése esetére maguk rendelkeznek a jogkövetkezménnyről is, semmisnek nyilvánítják azt a szerződési kikötést, amely a fogyasztó hátrányára eltér a jogszabály által nevesített fogyasztói jogoktól. Más esetekben az egyoldalú kógens norma „csak” arról rendelkezik, hogy a jogszabálytól a felek a fogyasztói szerződésben a fogyasztó javára eltérhetnek. Elmondható, hogy az alapvető szabályozási minta e tekintetben a Ptk. fogyasztói jogok csorbítását tiltó (6:100. §) formulája, amely ilyen vagy olyan formában leképeződik az egyes fogyasztói jogokról (fogyasztói szerződésekről) szóló jogszabályokban. Általános generálklauzulaként érvényesül ezzel ellentétben a fogyasztói jogokról való lemondás tilalmáról rendelkező Ptk. 6:101. §, amely nem korlátozódik a Ptk. által megállapított fogyasztói jogokra, hanem semmisnek nyilvánít minden olyan fogyasztói jogról való lemondást, amelyet a fogyasztó számára jogszabály biztosít. Ebből következően a joglemondás tilalmáról az egyes fogyasztói szerződésekre vonatkozó jogszabályoknak

nem kell külön rendelkezni. Álláspontunk szerint ez utóbbi megoldás a jogalkalmazást könnyítő, célszerű szabályozás lett volna a Ptk. 6:100. §-a esetében is.

6. Forrás- és irodalomjegyzék

- Az Európai Parlament és a Tanács 593/2008/EK rendelete (2008. június 17.) a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról.
- Az Európai Parlament és a Tanács 2020. november 25-i (EU) 2020/1828 irányelve a fogyasztók kollektív érdekeinek védelmére irányuló képviseleti keresetekről és a 2009/22/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről.
- Az Európai Parlament és a Tanács 2019. november 27-i (EU) 2019/2161 irányelve a 93/13/EGK tanácsi irányelvnek, valamint a 98/6/EK, a 2005/29/EK és a 2011/83/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvnek az uniós fogyasztóvédelmi szabályok hatékonyabb végrehajtása és korszerűsítése tekintetében történő módosításáról.
- Az Európai Parlament és a Tanács 2015. november 25-i (EU) 2015/2302 irányelve az utazási csomagokról és az utazási szolgáltatásegységekről, valamint a 2006/2004/EK rendelet és a 2011/83/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, továbbá a 90/314/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről.
- Az Európai Parlament és a Tanács 2011. október 25-i 2011/83/EU irányelve a fogyasztók jogairól, a 93/13/EGK tanácsi irányelv és az 1999/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 85/577/EGK tanácsi irányelv és a 97/7/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről.
- Az Európai Parlament és a Tanács 2008/122/EK irányelve (2009. január 14.) a szálláshelyek időben megosztott használati jogára, a hosszú távra szóló üdülési termékekre, ezek viszontértékesítésére és cseréjére vonatkozó szerződések egyes szempontjai tekintetében a fogyasztók védelméről, 12. cikk (1) bekezdés.
- Az Európai Parlament és a Tanács 2002/65/EK irányelve (2002. szeptember 23.) a fogyasztói pénzügyi szolgáltatások távértékesítéssel történő forgalmazásáról, valamint a 90/619/EGK tanácsi irányelv, a 97/7/EK irányelv és a 98/27/EK irányelv módosításáról, 12. cikk (2) bekezdés.
- Az Európai Parlament és a Tanács 97/7/EK irányelve (1997. május 20.) a távollevők között kötött szerződések esetén a fogyasztók védelméről.
- Az Európai parlament és a Tanács 94/47/EK irányelve (1994. október 26.) az ingatlanok időben megosztott használati jogának megszerzésére irányuló szerződések egyes szempontjai vonatkozásában a fogyasztók védelméről.
- A Tanács 85/577/EGK irányelve (1985. december 20.) az üzlethelyiségen kívül kötött szerződések esetén a fogyasztók védelméről.
- A Tanács 93/13/EGK irányelve (1993. április 5.) a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről, 6. cikk (2) bekezdés.
- A Tanács 90/314/EGK irányelve (1990. június 13.) a szervezett utazási formákról.

- 2023. évi XX. törvény az elérhetőbb fogyasztóvédelem érdekében szükséges törvények módosításáról 19. § a) pontja.
- 2017. évi XXVIII. törvény a nemzetközi magánjogról 13. § (1) bekezdés.
- 2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról 571-579. §.
- 2016. évi LXXVII. törvény a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény módosításáról.
- 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről 1:2. § (2) bekezdés, 5:90. §, 6:1. § (3) bekezdés, 6:8. § (1) bekezdés, 6:59. § (2) bekezdés, 6:60. §, 6:62. §, 6:82. §, 6:86. §, 6:99. §, 6:100. §, 6:101. §, 6:103. § (3) bekezdés, 6:131. §, 6:157. § (2) bekezdés, 6:103-104. §, 6:213. §, 6:215-220. §, 6:249. §, 6:430. §, 6:455. §, 8:1. § (1) bekezdés 3-4. pont, 8:3. § (3) bekezdés.
- 2009. évi CLXII. törvény a fogyasztónak nyújtott hitelről.
- 2008. évi XLVII. törvény a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról.
- 1997. évi CLV. törvény a fogyasztóvédelemről 2. § 10., 33. pont, 45/A-45/B. §.
- 1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről 320. §.
- 373/2021. (VI. 30.) Korm. rendelet a fogyasztó és vállalkozás közötti, az áruk adásvételére, valamint a digitális tartalom szolgáltatására és digitális szolgáltatások nyújtására irányuló szerződések részletes szabályairól.
- 472/2017. (XII. 28.) Korm. rendelet az utazási szolgáltatásokra vonatkozó szerződésekről, különösen az utazási csomagra és az utazási szolgáltatás együttesre vonatkozó szerződésekről.
- 45/2014. (II. 26.) Korm. rendelet a fogyasztó és a vállalkozás közötti szerződések részletes szabályairól.
- 141/2011. (VII. 21.) Korm. rendelet a szállás időben megosztott használati jogára, a hosszú távra szóló üdülési termékekre vonatkozó szerződésekről, valamint a tartós szálláshasználati szolgáltatási tevékenységről.
- 151/2003. (IX. 22.) Korm. rendelet az egyes tartós fogyasztási cikkekre vonatkozó kötelező jótállásról 1. § (5) bekezdés.
- Barta, J. (2024). A kiskorú fogyasztók uniós védelme a digitális szolgáltatások területén. In Koltay, A., Szikora, T. & Lapsánszky, A. (szerk.), *A vadnyugat vége? Tanulmányok az Európai Unió platformszabályozásáról*. (pp. 191-211). Budapest, ORAC Kiadó Kft. https://doi.org/10.59851/9789632586328_10
- Bodzási, B. (2016). A fiduciárius hitelbiztosítékok tilalma. In Bodzási, B. (szerk.), *Hitelbiztosítékok*. (pp. 35-44). Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft.
- Fazekas, J. (2022). *Fogyasztóvédelmi jog 2.0.* (pp. 146-182). Budapest, Gondolat Kiadó.
- Gárdos, P. (2019). Dologi biztosítékok a Ptk. módosítását követően. In Gárdos-Orosz, F. & Menyhárd, A. (szerk.), *Az új Polgári Törvénykönyv első öt éve*. (pp. 239-250). Budapest, Társadalomtudományi Kutatóközpont Jogtudományi Intézet.
- Gellén, K. (2024). A DSA fogyasztókat érintő egyes rendelkezései a fogyasztói bizalom és az átláthatóság erősítése érdekében. In Koltay, A., Szikora, T. & Lapsánszky, A.

- (szerk.), *A vadnyugat vége? Tanulmányok az Európai Unió platformszabályozásáról*. (pp. 107-133). Budapest, ORAC Kiadó Kft. https://doi.org/10.59851/9789632586328_06
- Gombos, K. (2024). Ezerarcú fogyasztóvédelem. In Gombos, K. (szerk.), *A fogyasztóvédelem aktuális kihívásai*. (pp. 7-32). Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó.
 - Hajnal, Zs. (2010). A fogyasztóvédelem alanya: a *fogyasztó*. In Szikora, V. (szerk.), *Magyar fogyasztóvédelmi magánjog – európai kitekintéssel*. (pp. 39-52). Debrecen, Debreceni Egyetem.
 - Hámori, A. (2009). A „fogyasztó”-fogalom „dilemmái” különös tekintettel az Fgytv. módosításában és az új Ptk.-javaslatban foglaltakra. *Magyar jog*, 56(2), 88-97.
 - Leszkoven, L. (2014). Szerződéses biztosítékok változása az új Ptk.-ban. *Gazdaság és Jog*, 22(2), 3-8.
 - Miskolczi-Bodnár, P. (2023). A kógens és klaudikálóan kógens fogyasztói szabályok gyökerei. In Keserű, B. A. & Szoboszlai-Kiss, K. (szerk.), *Salus Vocalis. Csegöldi indulás – Győri érkezés. Ünnepi Tanulmányok Fazekas Judit tiszteletére*. (pp. 523-536). Győr, Universitas-Győr Nonprofit Kft. <https://doi.org/10.59199/salusvocalis.2023.45>
 - Miskolczi-Bodnár, P. (2015). *Fogyasztói szerződések*. Budapest, Patronicum Kft.
 - Nagy, I. (2020). A fogyasztók tájékoztatására vonatkozó szabályok a polgári törvénykönyvben. Debrecen, Jogi Fórum. ([https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/nagy_il-diko__a_fogyasztok_tajekoztatasa_vonatkozoz_sabalyok_a_Polgari_Torvenykonveben\[jogi_forum\].pdf](https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/nagy_il-diko__a_fogyasztok_tajekoztatasa_vonatkozoz_sabalyok_a_Polgari_Torvenykonveben[jogi_forum].pdf) – letöltés: 2024.05.25.).
 - Osztovits, A. (2013). A fogyasztó fogalma az új Ptk.-ban. <http://ptk2013.hu/szakcikkek/osztovits-andras-a-fogyaszto-fogalma-az-uj-ptkban/2267>.
 - Papp, T. (2012). A fogyasztó fogalmával kapcsolatos anomáliák a magyar magánjogban. *Acta Universitatis Sapientiae Legal Studies*, 1(2), 249-257.
 - Szabó, P. (2017). A fogyasztó fogalma és a fogyasztói szerződés értékelésének egyes kérdései az Európai Unió bíróságának néhány újabb döntése tükrében. *Európai Jog*, 17(1), 1-6.
 - Veress, E. (2018). A fiduciárius hitelbiztosítékok érvényessége és a magyar magánjog rendszertani dilemmái. *Gazdaság és Jog*, 26(3), 3-6.
 - Vékás, L. (2018). A diszpozitív szabályozás elve és az elv kérdőjelei a gyakorlatban. *Magyar jog*, 65(7-8), 385-391.
 - Vékás, L. (2002). Az Európai közösségi magánjog sajátos alanyáról: a „fogyasztó” fogalmáról. *Európai Jog*, 2(5), 3-13.